

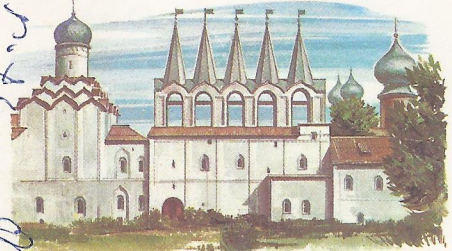
→ 12

12

ОХРАНА ПАМЯТНИКОВ ИСТОРИИ И КУЛЬТУРЫ — ВСЕНАРОДНОЕ ДЕЛО

Ленинградская область.
Тихвин. Звонница Тихвинского монастыря

Мочис 80, Вещеван
Звонница
8013-4
2000
b.l.

252054

Пишите индекс предприятия связи места назначения

Куда Киев-54
вн. Ушакова, 152,
кв. 38

Кому Маняку Вера
Димитрови Антоновнеу
Индекс предприятия связи и адрес отправителя
320005 м. Дзирна
петровск-5, вн. Тим
сартевского, 8-а,
кв. 29, Титаран ВЛ.

0123456789

Образец
написания цифр
индекса:
Внимание!

© Министерство связи СССР, 1988
09.02.88. 88101. Цена 6 к. Рисунок художника В. Бейлина

А2

Изготовлено на Рязской ф-ке Гознака

Шановний Володимире
Антоновичу!

Надісилаю Вам повідом-
лення «Великий злочин на
малому хуторі» до книги
«1933-й голод» в повідомленні
ідеться про голод в 1932-33 році
на хуторі піднолу хуторі
Сергіївці, основна частина
 мешканців якого за часів Бреш-
нівщини була переселена в
сучасне село Новоспаске оселив-
ся де в 1949 р. місцевий
годин «Свій труд» був відго-
раний з колегією села Хо-
васпаського (назва колегію
не пам'ятаю), а частина ма-
лей з цього хутора роз'їсалася
в різні місця. Кажуть, що це
першим ітерентом був Іван Іван

повне, який зробив активну участь
у виконанні ролі в своїй організації
всім і зрештою 1931-33 року. ВМ
проти вас у сні воскресення
Триговерсько при сні в Закар-
патті.

Тимчасовою державою органі-
зовану повстання від 1932 року
в квітні 1932 - перший повстання
1933 року повстання не повне,
що я керував в 1935 році, 14 січня
в квітні сні в травні 35 р. з
Сергійвни, де тимчасово 1944-
лені, що тимчасово тимчасово
по вестар і затримати повстання
на Тибеті, повстання
ду, Це повстання тимчасово
в квітні сні і тепер, та стан
здоров'я не дозволяє цього зробити
(інвалідність другої групи з 1.02.88р.).

Трохи вас взяти до уяви не-
повстання до квітня 1933-ї: 20 год.
Таран Павлович Степовик
учитель, кав. фінан. парт. 10.04.86

ВЕЛИКИЙ ЗЛОЧИН НА МАЛОМУ ХУТОРІ

Оскільки мій рідний дід по батькові Таран Мартин Григорович /прибл. 1866-1919/ разом з рідними братами Артемом, Михайлом і Петром після революції 1905-07 рр. переселилися з села Барвінівки, яка пізніше злилася з селом Вербовим Полтавського району Запорізької області, на вільні землі, то й ними заснований хутір було названо Барвінівкою, яка пізніше стала називатися Сергіївкою Ганно-Опандинської сільради Нововасилівського району /тепер Приазовського/ Запорізької області.

Знаходився цей хутір кілометрів за п'ять-шість на північ від села Прудентове, на північний схід від хутора Іванівки, на схід від села Ганно-Опанли /в народі називається Ганнівка/, на південь від села Новоспаського, кілометрів за сім-вісім на південний захід від села Мар'янівки, на захід від села Петрівки, на північний захід від села Миколаївки /болгарські назви двох останніх Машкир, Кангари/.

Подвір'я перших переселенців /а їх було не більше п'яти/, в тому числі і мого діда, знаходилися перпендикулярно за півкілометра-кілометр північніше від основної частини хутора Сергіївки. Ось розташування хутора Сергіївки в 1947 році:

хата діда
Мартин
В 47р. не було

булиця колгоспна
комора/чиясь хата/

Курятник амбар Акімова Настя Гайдабура Гайдабура Шаповал Гайдабура
Степан Павло Катерина Марія

1. Шаповал Степан Павло
2. Ткаченко Тимофій
3. Ткаченко Ольга
4. Осипенко Прасковія
5. Мусенко Петро/в 50 р. батько купив у нього хату, де жили до 53 р.
6. Таран Костя Микитов.
7. Осипенко
8. Сергеев Никола Тнат.
9. Те рентаєв Іван Архип.
10. Гайдабура Євдокія
11. Рудеський
12. Василенко Любов
13. Таран Панас Михайл.
14. Демич Василь жив у землянці мого батька.
15. Козуби Тарас Михайл. залишеній батьком
16. Таран Панас Михайл. 20 травня 1935 р. в зв'язку з призначенням його на посаду бригадира шевської майстерні в Мокіївку в 47 р. батьку сільрада обіляла повернути землянку. Він перевіз сім'ю в Сергіївку в кінці березня 47 р. а землянку не віддали. Ми три роки жили в страшних умовах на квартирі в сестри Павла Петелька Кержелевої Ольги.
17. Козуби Тарас Михайл.
18. Шаповал Семен
1. Кержелева Ольга, сестра Павла Петелька.
2. Землянка Тарана Семена Мартиновича
3. Ткаченко Карпо Микит.
4. Таран Михайло Артемов. /зарештований в 30-х роках і не повернувся, батько більше десяти літній/
5. Демич Степаніца, син Федір.
6. Авраменко Павло
7. Початкова школа в чийсь хаті.
8. Сергеева Олена, дочка Демич Степаніци.
9. Родина Демича Янки, що повер до вірни.
10. Будинок, в якому жила сім'я Ткаченка Спідора, що вже помер до 47 р.
11. Ткаченко Григорій, року 48 в його хаті зробили контору і клуб колгоспу
12. Таран Василь Петрович
13. Акімов Іван
14. Терентєв Петро Демид.
15. Терентєв Іван, сестра Серадима/батьки померли/
16. Таран Петро Іович
17. Корівник/чиясь хата/
18. Козара для овцеводства/чиясь землянка/

Дочекає рощи
Федора
шадарка
в двох арештант
в хаті

1. Шаповал Степан Павлович
2. Ткаченко Тимофій
3. Ткаченко Ольга
4. Осипенко Прасковія
5. Мусенко Петро / в 50 р.
5. Батько в нього купив хату, де жили до 53 р.
6. Таран Кость Микитович
7. Осипенко
8. Провулоч. Сергеев Микола Гнатович
9. Терентьев Іван Архипович
10. Гайдабура Євдокія
11. Рулевський
12. Василенко Любов Іосип.
13. Таран Панас Михайл.
14. Демич Василь жив у батьковій землянці, яку батько залишив 20 травня 1936 р. В 1947 р. батькові обіпняла сільрада повернути землянку. Батько перевіз сім'ю в Сергіївку в кінці березня 1947 р., а землянку не віддали. Ми три роки жили в страшних умовах на квартирі в сестри Павла Петелька - Ольги.
15. Конюшня / колишня хата Кузьми Гайдабури /
16. Корівник / колишня /
17. Телятник / колишня /
18. Кузьня / землянка хата Шаповала Семена /

1. Петелько Павло
2. Таран Семен Март. / землян.
3. Ткаченко Карпо Микитовича
4. Таран Михайло Артемович / в 30-х заарешт. і не поверн.
5. Демич Степанида / син Федір
6. Авраменко Павло
7. Провулоч. Школа в чийсь хаті
8. Сергеев а Олена / дочка Демич Степаниди / кінгі
9. Демич Яків / помер в 30-х /
10. Будинок, в якому жила сім'я Ткаченка Сидора, його не було.
11. Ткаченко Григорій / року з 48-го в його хаті зробили клуб і контору.
12. Таран Василь Петрович
13. Акімов Іван
14. Терентьев Петро Демидов
15. Терентьев Іван Демидов.
16. Таран Петро Іович
17. Корівник / чиясь хата /.
18. Землянка / кошара для овець /

Мої батьки Таран Петро Мартинович /1893-1971/ і Євгенія Васи-
лівна /1895-1987/ на початку 20-х років побудували землянку розмі-
ром не більше п'яти метрів шириною і 10 довжиною. До голоду 1933-го
року вони мали дітей: найстаршу дочку 1919 р. народження /померла
маленькою/, Марію /1920/, Івана /1923-1944/, Петра /1925/, Зою /1927/
Варю /померла маленькою/, Олену /1932/.

Ще підлітком мій батько разом зі своїм старшим братом Яковом здо-
був фах шевця. Протягом багатьох років, ремонтуючи і шиючи людям
взуття, заробляв певні кошти для утримання сім'ї.

Супроти волі більшості хуторян ^{с. 1930 р.} було насильно усуспільнено землю,
коней, корів, овець, сільськогосподарський інвентар і реманент і
утворено колгосп "Свій труд". Оскільки з самого початку заснування
колгоспу "Свій труд" усуспільнених тварин, зокрема коней, не було
чим годувати, вони гинули, що привело до поступової втрати тяглової
сили, а це в свою чергу позначилося на якості обробітку ~~врунну~~, на
вроджайності землі.

В 1932 р. колгосп "Свій труд" мав поганий урожай, але й те, що
зібрали, все було забрано і вивезено: нічого не дали колгоспникам
на а трудовні, нічого не залишили на фураж та посів.

Та й забраного колгоспного хліба здалося замало. На хуторі Сер-
гіївці з осені 1932 року почала працювати спеціальна комісія по ви-
качці хліба, створена Ганно-Опандинською сільрадою. Її очолював
уповноважений Довгань. В ній брали активну участь помічники Довганя
з тих же Ганно-Опанлів Губрій, брати Димчики, брати Каленики та ін.
Їм активно допомагали голова місцевого колгоспу Демич Яшка, його
брат Федька, їхня мати Степанида, завгосп Шаповал Семен Павлович,
його брат Степан, 16-річний комсомолец Терентьев Іван Архипович
/досі живий/, Семенко Сашко та ін. Вони, погрожуючи трудівникам-
хліборобам зброєю, тюрмою, забирали у них навіть те, що вони вирос-
тили на власних городах: не тільки зерно, а й соняшникове насіння,
картоплю, гарбузи, буряки і т.д. і вивозили з села.

Напередодні колективізації мій батько мав сім гектарів землі: один
гектар біля збудованої ним землянки, шість в різних місцях за селом.
Ці шість гектарів йому було виділено владою з розрахунку по два
гектари на представника чоловічої статі в сім'ї, тобто на нього і
двох синів. Батько мав одного коня, інколи двоє коней, корову, курей.
Оскільки батько поєднував працю шевця з працею хлібороба, протягом
перших двох років колективізації він до колгоспу не вступав: спряга-
ючись з іншими одноосібниками, обробляв землю, викроюючи час для
шевської праці, що давала певний прибуток для сім'ї.

В 1932 р. сталося так, що одноосібники дід Герасим/прізвище, здається, Сергеев/, Кость Гайдабура, Павло Петелько, в яких за старшого був батько, виростили непоганий урожай і здали державі більше хліба, ніж невеличкий колгосп "Свій труд". З названих одноосібників лише дід Герасим не виконав останнього в котрий раз доведеного до двору додаткового плану хлібоздачі. Оскільки дід Герасим був уже старою людиною, то за невиконання додаткового плану хлібоздачі в кінці жовтня 1932 року було звинувачено мого батька.

В кінці жовтня 1932 р. до Ганіс-Опанлинської сільради /це село в народі називається Ганнівка руська/ верхи на конях прибуло декілька озброєних чекістів: на них були темно-сині шинелі, галіфе, військові фуражки. Вони діяли за принципом: "Дайте нам людину, а ми знайдемо, в чому її звинуватити". Один з них прибув на хутір Сергіївку. Тата викликали до колгоспної контори. Переконавшись, що одноосібно господарювати не доведеться, батько на початку жовтня 1932 р. здав у колгосп обох коней, весь сільськогосподарський інвентар і реманент: бричку, букар, дві борони, кінську зброю. Ось що згадує брат Петро: "Тата уже заарештованого під револьвером привів додому чекіст. Ми всі здякалися. Звертаючись до мами, тато сказав: "Івго, я заарештований. Збери мені в сумку харчів: хліба та щось, і мене погонять на Ганнівку. Чекіст все підганяв маму, щоб не затримувалась у збиранні сумки, щоб якнайшвидше виїхати тата з хати і гнати на Ганнівку. Це й зараз пам'ятаю, як я прощався з татом і дуже плакав. Я стояв на полицю, а тато біля полиця, на якому ми спали. Тато з усіма нами попрощався, і чекіст повів тата уже з сумкою в контору. Біля контори був його осідланий кінь. Чекіст сів на коня і погнав тата пішки на Ганнівку. Пізніше мама дізналася: в Ганнівці теж було заарештовано декілька чоловік, і їх всіх разом з татом погнали на Ганнівку Нововасилівку. Після арешту тата колгоспний завгосп Шаповал Семен забрав у нас корову і шестимісячну телинку.

Про злочини уповноваженого Довганя та його помічників, які п'ять разів після арешту тата приходили забирати хліб, мені не раз розповідала мама. Це ж пригадує і брат Петро: "Коли тато перебував у тюрмі, до нас не менше п'яти разів приходила бригада по викачці хліба на чолі з озброєним Довганем. Він притисне маму до стіни, піднесе револьвер до її лоба, то до серця, то відійде, то знову підбіжить, одною рукою придавить маму до стіни, а другою притулить револьвер до її голови чи грудей і кричить несамовито: "Признавайся, где яма с хлебом, иначе застрелю!"; "Застрелю, если не признаешься, где спрятан твой хлеб!"

Мама дуже плакала, криком кричала, боялася, щоб не застрелив її. А ми, Марія, Іван, Зоя і я, криком кричали на печі, боялися, що Довгань застрелить нашу маму. Кричала в колісці однорічна сестричка Ліна, хоч і не розуміла, що діється навколо. Поплічники Довганя, шукаючи яму з хлібом, перевертали все в кімнатах, в сінях, конюшні, штрикали піками в долівку в кімнатах, сінях, в конюшні, на подвір'ї, в скирту, забивали молотами лопи, але знайти яму з хлібом не могли. І це ще більше злило їх, особливо Довганя. Щоб ще більше залякати матір, він стріляв у стіну³ револьвера".

Так в кінці 1932 - на початку 1933 року уповноважений Довгань зі своїми поплічниками тероризував нашу маму, матір п'яти живих віком від 12 до 1 року дітей і двох мертвих. За його велінням з нашої землянки, з нашого двору було забрано все до останньої зернини, картоплі, кирпич з кінського і коров'ячого навозу для опалення житла. Брати і сестри ходили по городах і збирали квасолю в кучидки, семирічний брат Петро за шість кілометрів ходив у сусіднє село Новоспаське до мірошника Івана Степановича Суркова, щоб змолоти висушені картопляні шкірки на борошно. Мама пекла з нього хлібчики, що були дуже їдкі. Мама перемолочувала скирту і з набраних зернінок робила крупу і варила дітям баланду. Очолована Довганем бригада по викачці хліба особливо лютувала в сім'ях, де багато було дітей.

В перші тижні перебування тата в тюрмі мама носила йому в Новосасівку майже за двадцять кілометрів передачі, але жодна з них до нього не дійшла. В квітні 1933 р. тато повернувся з тюрми ледве живий. Весь його одяг, особливо козушок, був заповнений силою-силенною вошей і бліх.

Проживаючи в Сергіївці в 1947-53 роках, я чув від односільчан, від батьків, що в Сергіївці в кінці 1932 - в першій половині 1933 року від голодної смерті померло дев'яносто два чоловіки. Цю ж цифру зараз підтверджують подружжя Терентьєви Петро Демидович і Меланія Петрівна 1904 року народження, Тарани Петро Іович і Марія Михайлівна, 1919 і 1920 року народження, мої брат Петро і сестра Зоя, 1925 і 1927 р. народження. Хутір Сергіївка як неперспективне село в часи брежневщини зник.

Наслідком старань уповноваженого Довганя та його поплічників, які створили штучний голод на мого рідного хуторі Сергіївці в 1932-1933 році, померло дев'яносто два чоловіки, на хуторі, де було не більше тридцяти п'яти сімей.

10.04.89р.

320005, м. Дніпропетровськ-5,
вул. Стисаржевського, 8-а, кв. 29,
м. 47-36-69, Таран Валентина,
Петровна, учениця конф. фізич.
наук.